

Handlingsplan för våld i nära relationer

Antagen av kommunstyrelsen den 2019-12-10

Dokumenttyp: Handlingsplan
Diarienummer: KS 2019/789
Giltighetstid: Tills vidare
Dokumentansvarig: IFO-chef

Innehåll

1. Inledning.....	2
2. Utgångspunkter för handlingsplanen	2
Utdrag ur FN:s Deklaration om avskaffande av våld mot kvinnor (1993).....	3
2.1 Våldsförernas indelning.....	3
FN-dokument som utgör viktiga grunder för arbetet med våld mot kvinnor och barn är:.....	3
3. Kvinnor och barn är brottsoffer.....	3
4. Målgrupp	4
5. Målgrupper.....	4
5.1. Kvinnor/män som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av närstående.	4
5.2 Barn som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av närstående, samt barn som har bevittnat våld eller andra övergrepp mot närstående	5
5.3 Personer som utövar våld i nära relation.....	5
6. Långsiktigt mål/vision.....	5
I Ragunda kommun ska ingen utsättas för våld i nära relation eller riskera att utsättas för hot om våld i nära relation.	5
7. Mål för målgrupperna.....	6
7.1 Målgrupp 1. Kvinnor/män som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av närstående.....	6
Mål.....	6
Indikatorer.....	6
7.2 Målgrupp 2. Barn som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av närstående, samt barn som har bevittnat våld eller andra övergrepp mot närstående.....	6
Mål.....	6
Indikatorer.....	6
8. Anmälningsskyldighet	6
9. Kommunens sociala beredskap.....	6
10. Stöd och service vid våld i nära relationer.....	7
10.1 Uppsökande och förebyggande arbete	7
10.2 Handläggning och dokumentation inom individ- och familjeomsorgen.....	7
10.3 Individ- och familjeomsorgen olika insatser i samband med våld i nära relation	8
10.4 Individ- och familjeomsorgens ansvar gällande samverkan	8

11. Länsövergripande verksamheter	8
11.1 Centrum mot våld i Östersund, CMV	8
12. Att tänka på vid riskbedömningar	9
13. Allmän information om Skyddande av personuppgifter.....	9

1. Inledning

I Ragundas riktlinje och handlingsplan används begreppet våld i nära relation enligt Socialstyrelsens definition. Med våld i nära relationer avses våld eller andra övergrepp av eller mot närstående. Det inkluderar våldsutsatta kvinnor, män och barn samt barn som bevittnar våld eller andra övergrepp av eller mot närstående. Begreppet närstående syftar på varje person som den våldsutsatta bedöms ha en nära och förtroendefull relation till (Prop. 2005/06:166). Med att ett barn har bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot en närstående avses att barnet sett eller hört den brottsliga gärningen (Prop. 2006/07:38).

Både män och kvinnor utsätts för våld, såväl i heterosexuella som i samkönade relationer. Både män och kvinnor utsätts också för hedersrelaterat våld och förtryck, men det vanligaste är att kvinnor utsätts för våld i nära relationer och att våldet utövas av en manlig partner eller före detta partner.

Frihet från våld är en grundläggande fri- och rättighet och att säkra mänskliga rättigheter är en av de viktigaste uppgifterna för samhället. Våld i nära relation definieras idag som en allvarlig överträdelse av mänskliga rättigheter och lyfts fram som ett allvarligt samhällsproblem. Alla människor ska känna sig trygga i att det finns professionellt stöd oavsett sexuell läggning eller könsidentitet. Socialförvaltningen har ett ansvar att ge alla våldsutsatta stöd och hjälp.

Kvinnor är alltså idag i majoritet gällande våld i nära relationer, men män kan liksom pojkar också vara offer för våld i nära relationer. Det kan till exempel vara män som blir utsatta av en närstående, exempelvis kvinnlig eller manlig partner eller unga män som utsätts av andra medlemmar i familjen eller släkten.

Kunskapen som finns om våld i nära relationer visar ett omfattande samhällsproblem och en allvarlig typ av brottslighet. Våld i nära relationer medför stora konsekvenser för kvinnor, män och barn men även för dem som utövar våld.

Våld i nära relationer utgör ett hot mot liv, hälsa och välbefinnande för alla berörda. Invånarna i Ragunda kommun ska känna sig trygga och leva utan rädsla för att bli utsatta för våld i nära relationer. Sociala utskottet i Ragunda kommun har, i sin strävan att uppnå dessa mål och säkerställa att våldsutsatta kvinnor, män och barn som bevittnat våld ges ett fullgott stöd. Utifrån dessa intentioner har en riktlinje och handlingsplan utarbetats som skall säkra god kvalitet och utveckling inom området.

2. Utgångspunkter för handlingsplanen

För att ge kvinnors mänskliga rättigheter samma dignitet och status som de allmänna mänskliga rättigheterna har FN bland annat antagit Kvinnokonventionen (1979) och Deklarationen om avskaffande av våld mot kvinnor (1993), som är det viktigaste dokumentet som särskilt gäller våld mot kvinnor. Här definieras mäns våld mot kvinnor klart och tydligt som ett samhällsproblem. Exempel på olika faktorer som kan öka risken för våld är samhällets struktur, lokalsamhället, relationen samt våldsutövaren som individ. Se vidare en ekologisk modell i Handboken våld utgiven av Socialstyrelsen år 2011.

Utdrag ur FN:s Deklaration om avskaffande av våld mot kvinnor (1993)

- Mäns våld mot kvinnor är en kränkning av kvinnors rättigheter och grundläggande friheter.
- Mäns våld är ett uttryck för ojämlika maktförhållanden mellan kvinnor och män där män är överordnade och kvinnor underordnade.
- Definitionen av våld mot kvinnor: Varje könsrelaterad våldshandling som resulterar i fysisk, sexuell, ekonomisk/materiellt, psykisk skada eller lidande för kvinnor, samt hot om sådana handlingar, tvång eller godtyckligt frihetsberövande, vare sig det sker i det offentliga eller privata livet.

Maktutövning är våldets kärna. Betraktad som en makthandling har våldet ett mål att påverka andra människor.

2.1 Våldsformernas indelning

- Fysiskt våld – varje form av oönskad fysisk beröring och fysisk handling som skadar och orsakar fysisk smärta.
- Sexualiserat våld – när någon blir tvingad (våldtäkt) att delta i eller bevittna sexuella handlingar mot sin vilja.
- Ekonomiskt våld - är bland annat att inte få tillgång till sina egna inkomster, bli tvingad att skriva på lånehandlingar som går till våldsutövarens konsumtion, att nekas insyn i familjens ekonomi.
- Materiellt våld – den aggressivitet som riktas mot och förstör materiella ting både i och utanför hemmet.
- Psykiskt våld – kränkningar med ord och handlingar som riktar sig mot brottsoffrets människovärde. Psykiskt våld är också ett direkt hot om fysiskt våld med våldsamma konsekvenser samt indirekt hot om till exempel självmord eller hot riktat mot annan närstående, husdjur eller egendom. Begränsning av den närståendes rörelsefrihet är psykiskt våld. Barn som bevittnat våld har upplevt våld.
- Latent våld – stark ilska och aggressivitet som är inbunden och visar sig i kroppshållning och kroppsuttryck och som skapar rädsla, upplevs som ett hot om våldsamma konsekvenser och/eller påminner om tidigare erfarenheter av fysiskt våld.
- Försummelse – utgör ytterligare en våldsform när det gäller personer med funktionsnedsättning samt äldre: medvetet felaktig medicinering, bristande hygien, otillräcklig föda, att lämna någon utan hjälp och tillsyn långa perioder, att försvåra istället för att underlätta.

FN-dokument som utgör viktiga grunder för arbetet med våld mot kvinnor och barn är:

- Barnkonventionen (1989)
- Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (2006)

3. Kvinnor och barn är brottsoffer

I brottsbalken finns de lagar som reglerar olika former av våldsbrott och brott mot frihet och frid samt sexualbrott. 1998 infördes det nya brottet grov kvinnofridskränkning i brottsbalken. Bestämmelsen fokuserar på upprepade kränkningar i form av vålds-, frids- eller sexualbrott som en man begår mot en kvinna i en nära relation. Lagen är utformad för att underlätta åtal av

gärningsmän som upprepat kränkt en närstående kvinna. 2003 skärptes lagen om besöksförbud för att stärka skyddet för dem som blir utsatta eller riskerar utsättas för våld av närstående.

Kommunens ansvar för våldsutsatta kvinnor och barn förtydligades 2007 i den så kallade brottsofferparagrafen i socialtjänstlagen (2007:225) 5 kap § 11.

Till socialnämndens uppgifter hör att verka för att den som utsätts för brott och dennes närstående får stöd och hjälp.

Enligt 5 kap 11 § andra stycket SoL skall socialnämnden särskilt beakta att kvinnor som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av närstående kan vara i behov av stöd och hjälp för att förändra sin situation.

Enligt 5 kap 11 § tredje stycket SoL skall socialnämnden särskilt beakta att barn som bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot närstående vuxna är offer för brott och kan vara i behov av stöd och hjälp. I paragrafen görs ingen skillnad på om det är en man eller en kvinna som begått brottet.

I Socialstyrelsens allmänna råd 6 kap. 1 § SOSFS 2014:4 framgår det att när nämnden får kännedom om att ett barn utsatts för våld, annat övergrepp eller bevittnat en våldshandling ska det utan dröjsmål inledas en utredning om barnets behov av stöd och hjälp.

Enligt Socialstyrelsens allmänna råd (SOSFS 2014:6) framgår det att en polisanmälan skyndsamt bör göras, såvida det inte strider mot barnets bästa, om det gäller handläggning av ärenden som rör barn och unga om det finns en misstanke om brott mot ett barn enligt 3, 4, eller 6 kap. brottsbalken (1962:700) BrB, eller lagen (1982:316) med förbud mot könsstympning av kvinnor.

2 a kap. 8-9 §§ SoL innebär att om en våldsutsatt person behöver flytta till en annan kommun, men inte kan göra det utan att få de insatser som behövs, får personen ansöka om insatser i den nya kommunen. Ansökan ska då behandlas som om personen är bosatt i den nya kommunen.

Regeringen inkluderar i sin handlingsplan 2007-2010 (Skrivelse 2007/08:39) män i samkönade relationer samt män som lever med hedersrelaterat våld och förtryck.

4. Målgrupp

Handlingsplanen utgår från kunskapen om och förståelsen för att våld kan förekomma i alla slags relationer mellan närstående: heterosexuella par, samkönade par, andra familje- och släktrelationer samt relationer till andra personer som den våldsutsatta känner väl. Kännetecknade är att den utsatta har en nära relation till och ofta starka emotionella band till förövaren, vilket försvårar möjligheten till motstånd och uppbrott.

Stöd- och omsorgsförvaltningen har ansvar för att ge stöd och skydd till alla som utsätts för våld i nära relationer, oavsett kön eller könsidentitet.

5. Målgrupper

Handlingsplanen har tre målgrupper:

5.1. Kvinnor/män som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av närstående.

Våldet drabbar kvinnor/män i alla samhällsgrupper oavsett klass, ålder, sexualitet, etnicitet och funktionsförmåga. Vissa grupper av kvinnor/män är dubbelt utsatta och det är viktigt att ta hänsyn till deras speciella behov, till exempel i riktlinjer och informationsmaterial.

- Yngre kvinnor/män

- Äldre kvinnor/män
- Kvinnor/män med funktionsnedsättning
- Kvinnor med missbruks-/beroendeproblematik
- Flickor/pojkar som lever med hedersrelaterat våld och förtryck
- Kvinnor/män med utländsk bakgrund
- HBT-personer (homo-, bisexuella personer och transpersoner)
- Kvinnor/män i samkönade förhållanden.

5.2 Barn som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av närstående, samt barn som har bevittnat våld eller andra övergrepp mot närstående

Barn som lever med våld i familjen är utsatt för brott och kan vara traumatiserade. De har rätt till stöd och hjälp. Dessa barn löper en stor risk att själva utsättas för våld.

Till ett barns närstående hör främst barnets föräldrar eller fosterföräldrar men även föräldrars sambor hör hit. Den till barnet närstående vuxna kan antingen vara offer eller våldsutövare och bestämmelsen är könsneutral.

5.3 Personer som utövar våld i nära relation

Att erbjuda och ge insatser till dem som utövar våld är en viktig del i arbetet att förebygga och motverka att våldet upprepas. Det är även viktigt att ta reda på om den/de våldsutövande personerna har barn. Syftet med att identifiera föräldraskapet är att synliggöra barnen och därmed kunna sätta in insatser för personen för att trygga familjsituationen.

6. Långsiktigt mål/vision

I Ragunda kommun ska ingen utsättas för våld i nära relation eller riskera att utsättas för hot om våld i nära relation.

Kommunens långsiktiga ”nollvision” är att ingen person, vuxen eller barn ska utsättas för våld eller andra övergrepp från närstående. I handlingsplanen inriktas kommunens arbete på att nå följande mål för de identifierade målgrupperna.

Ragunda kommuns handlingsplan inriktas på att nå följande mål för de identifierade målgrupperna:

- *Att de våldsutsatta får adekvat hjälp och likartad bedömning.*
- *De våldsutsatta ska garanteras ett snabbt och säkert skydd.*
- *Barnens situation skall prioriteras och deras behov av stöd och skydd skall alltid utredas.*
- *Den som lever i hedersvåld och förtryck skall uppmärksammas så att de får rätt insatser.*
- *Allt ska ske utifrån en helhetsyn.*
- *Stöd- och omsorgsförvaltningen ska verka för att arbeta förebyggande och förhindra att våld uppkommer, utveckla metoder och skapa samverkan mellan olika instanser för arbetet med vuxna och barn.*
- *Viktigt är att insatserna följs upp och kvalitets säkras. Insatserna ska göras utifrån ett rättsligt, socialt, ekonomiskt, hälsorelaterat samt jämställdhetsperspektiv. Ärenden och mål ska dokumenteras och följas upp enligt 11 kap. 5 § SoL samt SOSFS 2014:5. Att våldsutövarna får adekvat hjälp och en likartad bedömning.*

7. Mål för målgrupperna

7.1 Målgrupp 1. Kvinnor/män som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av närstående

Mål

1. Brottsoffer som utsatts för våld i nära relation ska leva ett liv utan våld.
2. Brottsoffer som utsatts för våld i nära relation ska få kunskap om sina rättigheter.
3. Brottsoffer som utsatts för våld i nära relation ska känna sig trygga med de insatser socialförvaltningen erbjuder.

Indikatorer

- Antal kvinnor och män i målgruppen som är kända av socialförvaltningen.
- Antal kvinnor och män i målgruppen som erbjudits insatser av socialförvaltningen.
- Antal kvinnor och män i målgruppen som har deltagit i insatser av socialförvaltningen.

7.2 Målgrupp 2. Barn som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av närstående, samt barn som har bevittnat våld eller andra övergrepp mot närstående

Mål

4. Barn som upplevt våld i nära relationer eller andra övergrepp ska leva ett liv utan våld.
5. Barn som upplevt våld i nära relationer eller andra övergrepp ska ha en trygg familjesituation.
6. Barn som upplevt våld i nära relationer eller andra övergrepp ska få kunskap om sina rättigheter.

Indikatorer

- Antal inkomna anmälningar till socialförvaltningen om barn i målgruppen.
- Antal utredningar enligt 11 kap 1§ socialtjänstlagen som inletts om barn i målgruppen.
- Antal barn i målgruppen som erbjudits eget stöd för att bearbeta upplevelser av våld.
- Andel barn i skyddade boenden som har barnomsorg och skolgång.

8. Anmälningsplikt

Myndigheter vars verksamhet berör barn och ungdom samt andra myndigheter inom hälso- och sjukvården, annan rättspsykiatrisk undersökningsverksamhet och kriminalvården är skyldiga att anmäla till Individ- och familjeomsorgen om de i sin verksamhet får veta att barn far illa, enligt 14 kap 1§ socialtjänstlagen.

När det gäller myndiga personer kan en anmälan göras om oro kring personen finns. Man bör dock i första hand motivera personen att ansöka om stöd och hjälp hos socialförvaltningen.

Anmälan till Polismyndigheten bör göras i de fall där det finns misstanke om brott, men det skall avvägas när det är lämpligt i det enskilda fallet. Bedömning måste göras om risken finns att anmälan leder till men för den enskilde (SOSFS 2014:6). Om anmälan inte görs bör skälen till det dokumenteras i journalen (SOSFS 2014:5).

9. Kommunens sociala beredskap

Vid behov av stöd och hjälp utanför kontorstid kan Individ- och familjeomsorgens sociala beredskap nås via 112.

10. Stöd och service vid våld i nära relationer

Individ- och familjeomsorgen ska i de fall där det handlar om våld i nära relation hantera ärendet skyndsamt och med särskild hänsyn till olika former av bistånd. Bistånd kan vara nödvändigt både akut/kortsiktigt och långsiktigt.

Under de första samtalen skall handläggaren inta en stödjande roll. Fokus ligger på att stå för trygghet och omtanke. Samtalet fokuseras inte på framtiden eller på förändring utan mer på vad som hänt. Det är viktigt att ge tid.

Viktig information som behöver inhämtas är om det finns barn i närheten av våldet.

Det är också viktigt att göra en risk/säkerhetsbedömning samt en säkerhetsplanering.

Finns barn som bevittnat våld i nära relation skall en bedömning göras om barnets säkerhet.

Det är viktigt att ge barnet, den våldsutsatta och våldsutövaren information om vad som kommer att hända i nästa steg.

Barnet ska erbjudas stödjande samtal i form av Trappan-samtal. Samtalen ska i vissa fall vara en insats och därmed följas upp. En bedömning ska genomföras om behov finns att vidare utreda barnets olika behovsområden.

Den våldsutsatta och våldsutövaren (om denne är vårdnadshavare) ska ha olika handläggare.

Den person som utövar våldet ska erbjudas individuell insats.

10.1 Uppsökande och förebyggande arbete

Individ- och familjeomsorgen ansvarar för att:

- Information om stöd och hjälp för våldsutsatta ska finnas i offentliga miljöer.
- Ett uppsökande och förebyggande arbete ska pågå kontinuerligt där information framkommer om vilket stöd och vilken hjälp som finns. Detta arbete sker genom information och ska även nås av de som söker bistånd av andra orsaker.
- En inventering av våldsutsatta i kommunen skall göras.
- Informationsmaterial finns tillgängligt på kommunens webbplats.

10.2 Handläggning och dokumentation inom Individ- och familjeomsorgen

- Handläggning och dokumentation skall hanteras enligt gällande lag SOSFS 2014:5 samt Förvaltningslagen.
- I alla nya ärenden som inkommer till socialförvaltningen skall det vara en rutin att använda FREDA kortfrågor, för att ta reda på om våld eller hot om våld förekommer eller har förekommit.
- Alla ärenden som betraktas som våld i nära relationer ska registreras.
- Frågan ska identifieras innan ett samarbetsamtal påbörjas, om våld förekommer/förekommit är samarbetsamtal inte lämpligt. I vårdnads- umgänges- och boendeutredningar skall våld kartläggas och barnets upplevelse skall, så långt det är möjligt, beskrivas.
- Personal i Ragunda kommun som kommer i kontakt med gällande målgrupp skall vara behjälplig med kontakten till ansvarig socialsekreterare för respektive målgrupp, alternativt till Centrum mot våld i Östersund.

- Personal ska vara behjälplig med information om skyddande av personuppgifter och vid ansökan med eventuella intyg till Skatteverket. När en vårdnadshavare har sekretessmarkering eller skyddad folkbokföring ska stor försiktighet gälla med adressuppgifter.
- Vid ansökan om försörjningsstöd görs en mer flexibel och generös bedömning med hänsyn till den aktuella situationen, kortare handläggningstid och mindre krav på inlämnade uppgifter.
- Hur ser behoven ut på kort sikt och på lång sikt? Anpassa hjälpbehoven utifrån personens stresssymptom som förmåga att ta in information och planera långsiktigt i kombination med hotbilden.
- Om en person, från annan kommun, som är i behov av skydd önskar byta boendet till Ragunda kommun på grund av våld eller andra övergrepp har den enskilde rätten att ansöka om insatser hos Individ- och familjeomsorgen. En ansökan skall då behandlas som om den enskilde vore bosatt i kommunen (2 a kap. 8 9§ § SoL).
- IFO chef ansvarar för att nyanställd personal inom samtliga områden kontinuerlig får den obligatoriska grundutbildningen om våld i nära relationer samt att anställda får fortbildning inom området.

10.3 Individ- och familjeomsorgen olika insatser i samband med våld i nära relation

- Råd och stöd via socialsekreterare
- Skyddat boende i den akuta situationen
- Ordna annat nytt boende på längre sikt om det finns skäl till detta samt stöd att ordna nytt boende på längre sikt
- Försörjningsstöd
- Vård- och behandling vid beroende/missbruksproblematik
- Individuellt anpassade insatser
- Trappan – krissamtal för barn som bevittnat våld. Enskilda samtal samt gruppverksamhet
- Repulse, ATV (alternativ till våld) – efter bedömning anpassat till personer som utövat/utövar våld.

10.4 Individ- och familjeomsorgens ansvar gällande samverkan

- En samordnare inom Individ- och familjeomsorgen är ansvarig för det externa samverkansarbetet med Polismyndigheten, sjukvården, vård och omsorg, brottsofferjouren, Centrum mot våld, arbetsmarknadsenheten och Integration, kvinnojouren samt skolverksamhetens elevhälsa. I ansvaret ligger att sammankalla till kontinuerlig samverkansträff en gång per år i anslutning med att föregående års verksamhetsberättelse är klar.

11. Länsövergripande verksamheter

11.1 Centrum mot våld i Östersund, CMV

CMV i Östersund är en länsövergripande verksamhet som länets alla kommuner delfinansierar och har delaktighet i. CMV tillhandahåller rådgivning, stöd till kommunerna när det gäller våld i nära relation. De tillhandahåller även vissa behandlingsformer och samtal till vuxna, barn, våldsoffer och våldsutövare

12. Att tänka på vid riskbedömningar

När socialtjänsten agerar ska vårt agerande inte utsätta personen för ytterligare risk för våld.

- Observera skillnaden i socialtjänstens mandat att agera när det gäller våldsutsatta vuxna kontra våldsutsatta barn. Våldsutsatta vuxna agerar vi i samråd med den utsatta. Våldsutsatta barn har socialtjänsten utredningsplikt.
- Vid bedömningen för ytterligare risk för våldsutsatthet gällande vuxna ska FREDA användas.
- Vid behov kontakta polisen för hjälp med riskbedömning ex. Patriark.
- Kom ihåg att arbeta enligt *Rutin - intern samordning i enskilda ärenden...*

13. Allmän information om Skyddande av personuppgifter

Se STORKen STöd Och Resultat med Kvalitetsledningssystem Rutin - Skyddade personuppgifter.